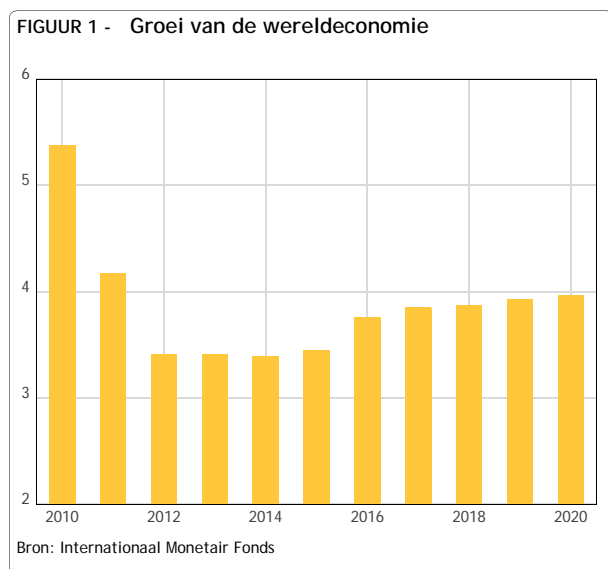

2. Macro-economische evoluties

2.1. Internationale omgeving

Groeiversnelling van de wereldeconomie.

Na een eerder gematigde prestatie in 2014 zou de groei van de wereldhandel onder impuls van een geleidelijke herneming van de geavanceerde economieën (in het bijzonder de Verenigde Staten) licht aantrekken in 2015 en een sterkere heropleving kennen in 2016. Die herneming is onder meer toe te schrijven aan de forse daling van de olieprijs. Al bij al zou de groei van de wereldeconomie 3,5 % bedragen in 2015 (tegenover 3,4 % in 2014) en uitkomen op ongeveer 3,8 % in 2016.

Het macro-economisch scenario voor de periode 2017-2020 gaat uit van een krachtigere groei van de wereldeconomie (3,9 %) dan tijdens de periode 2013-2016 (3,5 %) waarbij het merendeel van de output gaps aan het einde van de projectieperiode worden gedicht.

Europese Unie en eurozone: het groeiherstel zou bevestigd worden in 2015.

Na een teleurstellend 2014, waarin de groei beperkt bleef tot 0,9 %, zou de economische groei in de gehele eurozone opnieuw geleidelijk aantrekken tot 1,5 % in 2015 en 1,8 % in 2016. Die verbetering zou te danken zijn aan verschillende factoren: de forse daling van de olieprijs, de depreciatie van de euro, de bijkomende maatregelen van de ECB en het nieuw Europees investeringsplan¹. Vervolgens (2017-2020) zou de bbp-groei gemiddeld 1,6 % per jaar bedragen voor de eurozone en 1,9 % voor de EU als geheel. Het scenario veronderstelt dat de aanzienlijke (negatieve) output gap van de afgelopen jaren ongeveer verdwijnt in 2020.

Verenigde Staten: groeiversnelling in 2015 en 2016.

Onder impuls van de dalende olieprijs zou de Amerikaanse economie in 2015 opveren (2,9 %) en de groei zou in 2016 nauwelijks afnemen (2,8 %). De Amerikaanse economie zou tijdens die twee jaren dus een belangrijke groeimotor van de wereldeconomie blijven.

Op middellange termijn (2017-2020) gaat de projectie ervan uit dat de dynamiek van de Verenigde Staten behouden blijft, met een bbp-groei van gemiddeld ongeveer 2,3 %.

Opkomende economieën: iets tragere economische groei in 2015, gevolgd door een sterkere groei in 2016.

De groei van de opkomende economieën zou in 2015 (4,3 %) iets minder sterk zijn dan in 2014 (4,6 %), alvorens opnieuw aan te trekken in 2016 (4,7 %). Achter deze evolutie schuilen aanzienlijke verschillen tussen de landen onderling. Enerzijds zijn de groeivoorzichten van de olie- en grondstoffenproducerende landen

1. Zie hieromtrent: European Economic Forecast - Winter 2015, Europese Economie, 1/2015.

verslechterd. Anderzijds zijn de vooruitzichten voor landen zoals India en Indonesië verbeterd. De groei van de Chinese economie zou vertragen als gevolg van een afname van de kredietverlening en het verkleinen van de vastgoedzeepbel, maar door de positieve gevolgen van de daling van de olieprijs zou deze vertraging beperkt blijven.

De groei van de potentiële uitvoermarkten veert op in 2016 en stabiliseert zich op middellange termijn.

Na een uitgesproken vertraging in het begin van het decennium (onze uitvoermarkten groeiden gemiddeld met slechts 2 % tussen 2012 en 2014), zou de groei van de potentiële uitvoermarkten van België duidelijk aantrekken in 2015 en 2016 (gemiddelde groei van 5 %) onder invloed van het groeiherstel bij de belangrijkste handelspartners. Op middellange termijn zou de groei van onze uitvoermarkten opnieuw uitkomen op gemiddeld 4,7 % (periode 2017-2020), wat lager is dan het gemiddelde tempo van vóór het uitbreken van de crisis. Verschillende factoren zouden immers wegen op de groeimogelijkheden van onze belangrijkste partners: de schuldafbouw in de financiële sector die een strengere kredietverlening met zich meebrengt, de afbouw van de overheidsschuld die de budgettaire marges van de regeringen zou blijven inperken en, ten slotte, minder gunstige demografische evoluties voor de groei van het arbeidsaanbod.

KADER 1 - Methodologie voor de opmaak van de hypothesen inzake de internationale omgeving

De internationale omgeving van de middellangetermijnvooruitzichten bestaat uit een geheel van hypothesen die afkomstig zijn van verschillende bronnen.

Voor de jaren 2015-2016 zijn de groeivooruitzichten van de handelspartners van België hoofdzakelijk gebaseerd op de in februari 2015 gepubliceerde wintervoortzichten van de Europese Commissie¹, die aangepast werden op basis van Consensus Economics van april 2015 om rekening te houden met recente evoluties.

Voor de periode 2017-2020 is de belangrijkste bron het IMF-scenario van april 2015 ("World Economic Outlook", april 2015). Er zij genoteerd dat:

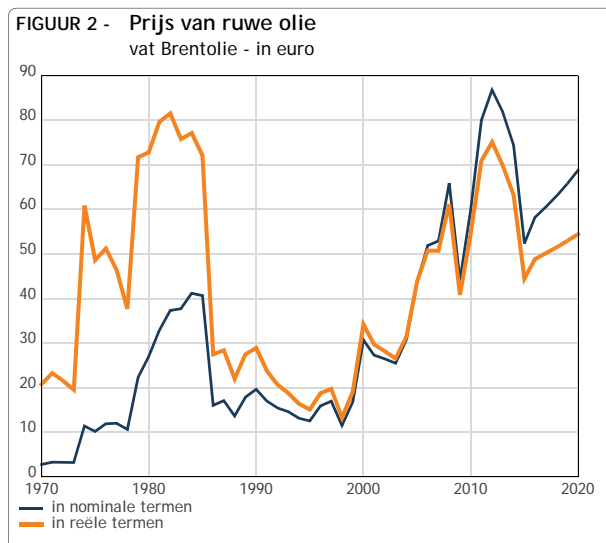
- de hypothesen inzake de wisselkoersen, de rentevoeten en de grondstoffenprijzen voor 2015 en 2016 gebaseerd zijn op termijnmarktnoteringen van eind maart;
- de potentiële uitvoermarkten de evolutie van de mondiale invoer volgen gewogen op basis van het relatieve belang van de verschillende uitvoermarkten van België;
- de wereldprijzen gewogen worden op basis van het relatieve belang van de verschillende uitvoermarkten van België (voor de uitvoerprijzen) en op basis van het belang van de verschillende bevoorradingmarkten (voor de invoerprijzen);
- de nominale bilaterale wisselkoersen constant worden gehouden vanaf 2017.

1. Op cit, februari 2015.

TABEL 2 - Internationale omgeving en financiële indicatoren
groeivoeten in procent, tenzij anders vermeld

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Gemiddelde 2009-2014 2015-2020	
Potentiële uitvoermarkten voor België	3,3	4,6	5,3	4,6	4,6	4,7	4,7	2,2	4,8
bbp eurozone	0,9	1,5	1,8	1,6	1,6	1,6	1,5	-0,2	1,6
bbp Verenigde Staten	2,4	2,9	2,8	2,7	2,4	2,0	2,0	1,4	2,5
Consumptieprijsen in de eurozone	0,4	0,1	1,2	1,2	1,4	1,5	1,7	1,5	1,2
Wereldprijzen van ingevoerde goederen en diensten excl. energie, in euro	0,4	9,5	-0,7	2,0	2,0	2,0	2,0	0,6	2,8
Olieprijs (Brent, dollar per vat)	99,0	57,6	64,2	66,7	69,5	72,5	75,9	95,3	67,7
Olieprijs (Brent, euro per vat)	74,5	52,3	58,2	60,5	63,0	65,8	68,8	71,2	61,5
Wisselkoersen: EUR/USD (x 100)	132,9	110,1	110,2	110,2	110,2	110,2	110,2	134,3	110,2
Nominale kortetermijnrente (interbancair op 3 maanden)									
Eurozone	0,2	0,0	0,0	0,1	0,3	0,4	0,6	0,7	0,2
Verenigde Staten	0,2	0,4	1,1	1,7	2,1	2,4	2,4	0,4	1,7
Nominale langetermijnrente (10 jaar)									
Eurozone	1,9	0,7	0,8	0,9	1,0	1,1	1,2	3,1	1,0
Verenigde Staten	2,5	2,0	2,2	2,4	2,5	2,5	2,5	2,6	2,4
Belgische rentevoeten									
Korte termijn (schatkistcertificaten op 3 maanden)	0,0	-0,2	-0,2	0,0	0,1	0,3	0,5	0,4	0,1
Lange termijn (OLO 10 jaar)	1,7	0,6	0,6	0,7	0,8	0,9	1,0	3,1	0,8

Energieprijzen: de sterke daling aan het begin van de periode ruimt plaats voor een heropleving op middellange termijn.

De prijs van een vat ruwe olie bereikte in juni 2014 een piek van 115 dollar, maar viel in januari 2015 terug tot minder dan 50 dollar en steeg daarna lichtjes. Die neerwaartse beweging is zowel te wijten aan aanbod- als aan vraagfactoren. Wat betreft het olieaanbod werd de laatste jaren een aanzienlijke toename van de productie opgetekend, met name door een alsmaar toenemend aanbod van Amerikaanse schalie-olie. Bovendien besloten de OPEC-landen eind 2014 om, ondanks de prijsdaling, hun productieniveau te handhaven. Voor de vraag wordt sedert enkele jaren een terugval van de groei in de wereldwijde vraag naar olie opgetekend die te maken heeft met structurele elementen (daling van de energie-intensiteit van de economie) en die

in 2014 door conjuncturele redenen (vertraging van de wereldeconomie) werd versterkt.

De prijs van een vat ruwe olie zou in 2015 gemiddeld op 57,6 dollar of 52,3 euro uitkomen, of een daling jaargemiddeld van 42 % voor de prijs uitgedrukt in dollar en 30 % voor de prijs uitgedrukt in euro. Verwacht wordt dat de prijs van een vat olie in 2016 gemiddeld 64,2 dollar of 58,2 euro bedraagt. Na 2016 wordt de Brentprijs verondersteld te evolueren in overeenstemming met de hypothese van de Europese Commissie in het kader van de uitwerking van het referentiescenario 2015 voor de Europese Unie¹.

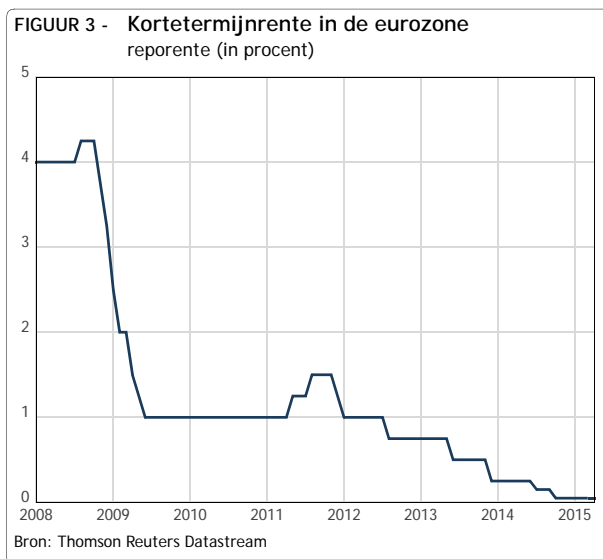
1. Gezamenlijke oefening DG CLIMA, DG ENER en DG MOVE. De evolutie van de ruwe olieprijsen werd berekend met behulp van het mondiaal model Prometheus op basis van hypothesen (vooral) inzake de olievoorraden en -bronnen en de globale energievraag.

Heel lage inflatie in de eurozone in 2015.

Terwijl de inflatie in de eurozone in 2014 gemiddeld slechts op 0,4 % uitkwam, heeft het inflatieremmende proces zich eind vorig jaar voortgezet, en in 2015 zou de groei van de geharmoniseerde index van de consumptieprijzen 0,1 % bedragen. Die evolutie is uiteraard toe te schrijven aan de daling van de olieprijs, maar is ook het gevolg van een (weliswaar minder sterke) daling van de andere grondstoffenprijzen, terwijl de depreciatie van de euro en de afname van de output gap die daling maar deels compenseren. De inflatie in de eurozone zou in 2016 en de daaropvolgende jaren opnieuw aantrekken door de geleidelijke stijging van de energieprijzen. Ze zou eveneens worden versterkt door de herneming van de Europese binnenlandse vraag, door de impact van de maatregelen die onlangs door het ECB werden beslist en door de depreciatie van de euro.

De kortetermijnrente blijft zeer laag aan het begin van de periode en zou pas stijgen na 2016.

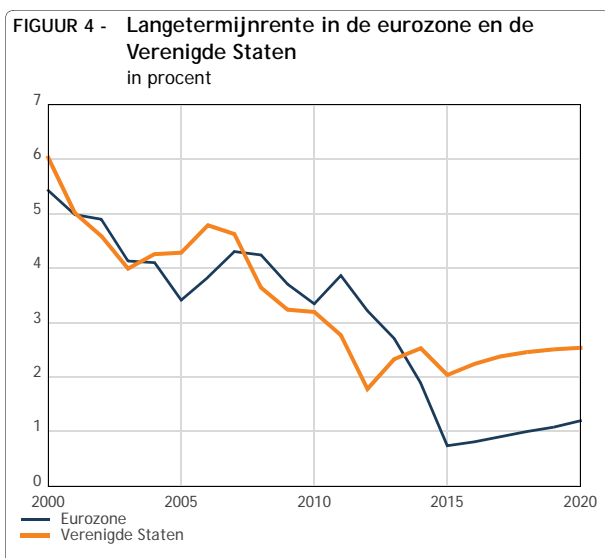
De Europese Centrale Bank verlaagde haar financieringsrente in 2014 in totaal met 20 basispunten tot 0,05 % omwille van de aanzienlijke daling van de inflatie en van de inflatieverwachtingen in de eurozone. De rente waartegen banken overtollige liquiditeiten bij de ECB kunnen plaatsen werd zelfs negatief (-0,2 %). Voorts heeft de ECB een kwantitatief versoepelingsbeleid ingezet, wat zich uit in een massale aankoop van schuld papier van de overheid (en van bedrijven) op de secundaire markt. Die operatie zou worden doorgevoerd door iedere maand 60 miljard euro aan te kopen en zou tegen september 2016 moeten leiden tot 1 000 miljard euro aangekocht schuld papier. Bovendien zou het in 2014 ingezette aankoopbeleid van obligaties met onderpand van activa en herverpakte bedrijfsobligaties worden voortgezet.

De kortetermijnrente in de eurozone zou over de projectieperiode weinig evolueren. De kortetermijnrente zou stijgen, maar zou door bijzonder lage inflatieverwachtingen in 2020 niet meer dan 0,6 % bedragen. In de Verenigde Staten heeft de Amerikaanse centrale bank in de loop van 2014 haar kwantitatief versoepelingsbeleid stopgezet en zou zij dit jaar, voor de eerste keer sinds 2006, haar beleidsrente verhogen. Op middellange termijn zou die rente toenemen, maar al bij al laag blijven (2,4 % in 2020).

Langetermijnrente: verdere daling, gevolgd door een trage stijging.

Sinds begin 2014 daalt de langetermijnrente bijna onafgebroken in de ontwikkelde economieën onder invloed van een toenemende deflatievrees. De Amerikaanse langetermijnrente daalde met ongeveer 90 basispunten tot een niveau van 2,0 % in maart 2015. De gemiddelde langetermijnrente in de eurozone viel veel sterker terug (van 2,7 % tot 0,7 %) en bereikte een historisch dieptepunt. De rentedaling was hier sterker omwille van de anticipatie van de financiële markten op de nakende aankoop van overheidsobligaties door de ECB. In de crisislanden van de eurozone was de daling nog meer uitgesproken, wat resulteerde in dalende rentever verschillen t.o.v. Duitsland. Enkel Griekenland vormt daarop een uitzondering door de onzekerheid over het beleid van de nieuwe regering. De Belgische tienjaarsrente bereikte een laagterecord in de loop van de maand maart (0,41 %) en zou dit jaar uitkomen op gemiddeld 0,6 %, tegenover 1,7 % in 2014.

Op middellange termijn zou de Amerikaanse langetermijnrente stijgen, zij het zeer geleidelijk aan, en tegen 2020 zou ze op 2,5 % uitkomen. In de eurozone zou de langetermijnrente met slechts 10 basispunten per jaar toenemen, tot 1,2 % in 2020.

Risico's en onzekerheden.

De internationale risico's blijven groot. De huidige lage inflatie in de eurozone is vooral het gevolg van lagere energieprijzen, maar een nieuwe ongunstige vraagschok zou kunnen uitmonden in een algemene daling van de consumptieprijzen. Deflatie in combinatie met een zwakke economische groei zou de afbouw van de hoge schuldgraad van een aantal eurolanden bemoeilijken, wat tot een opflakking van de Europese schulden crisis kan leiden. Andere risico's zijn o.m. een sterker dan verwachte groeivertraging in China en de opkomende economieën en de normalisering van het Amerikaans monetair beleid.

Ondanks die negatieve risico's kan evenmin uitgesloten worden dat de depreciatie van de euro en de lage olieprijs tot een sterker dan verwacht herstel leiden van de economische activiteit in de eurozone.

2.2. Belgische economische groei en zijn belangrijkste componenten

2.2.1. Beoordeling van de potentiële groei voor België

Lichte herneming van de potentiële groei in de periode 2015-2020...

De potentiële groei zou in de bestudeerde periode aantrekken van 1,1 % in 2015 tot 1,3 % in 2020. Dat is een lichte herneming in vergelijking met de periode 2009-2014 (1,1 %), maar nog een eind verwijderd van de geraamde potentiële groei tijdens de periode 2003-2008 (1,9 %), die op zijn beurt lager was dan tijdens de zes voorgaande jaren (2,2 %).

...ondersteund door een hogere bijdrage van de uurproductiviteit...

De historische terugval van de potentiële groei kan volledig worden toegeschreven aan de structurele groei-vertraging van de arbeidsproductiviteit. Die laatste bedroeg in de jaren 1997-2002 nog 1,5 %, maar viel in de crisisperiode terug tot nog slechts 0,3 %. Volgens deze vooruitzichten zou de productiviteitsgroei langzaam hernemen en pas op het einde van de projectieperiode zijn niveau van vóór het uitbreken van de crisis (0,9 %) bereiken.

De terugval van de productiviteitsgroei is het gevolg van een geringere bijdrage van zowel de kapitaalintensiteit (groei van de kapitaalvoorraad per gepresteerd uur) als de totale factorproductiviteit. Tijdens de periode 2015-2020 zou de bijdrage van de kapitaalintensiteit zijn niveau van vóór de crisis halen. De bijdrage van de totale factorproductiviteit zou zich daarentegen maar deels herstellen.

TABEL 3 - Effectief bbp, potentieel bbp en determinanten
gemiddelde jaarlijkse groeivoeten in procent

	1997-2002	2003-2008	2009-2014	2015-2020
Effectief bbp	2,6	2,1	0,5	1,5
Potentieel bbp	2,2	1,9	1,1	1,3
Bijdragen:				
- Structurele productiviteit per uur	1,5	0,9	0,3	0,7
waaronder:				
kapitaalintensiteit	0,5	0,3	0,1	0,3
totale factorproductiviteit	1,0	0,6	0,2	0,4
- Potentiële werkgelegenheid (in uren)	0,7	0,9	0,8	0,5
waaronder:				
bevolking op arbeidsleeftijd (15-74 jaar)	0,1	0,5	0,6	0,4
activiteitsgraad (15-74 jaar)	0,7	0,4	0,0	0,0
niet-inflatoire werkloosheidsgraad	0,0	0,1	0,2	0,2
arbeidsduur	-0,1	-0,1	0,0	0,0

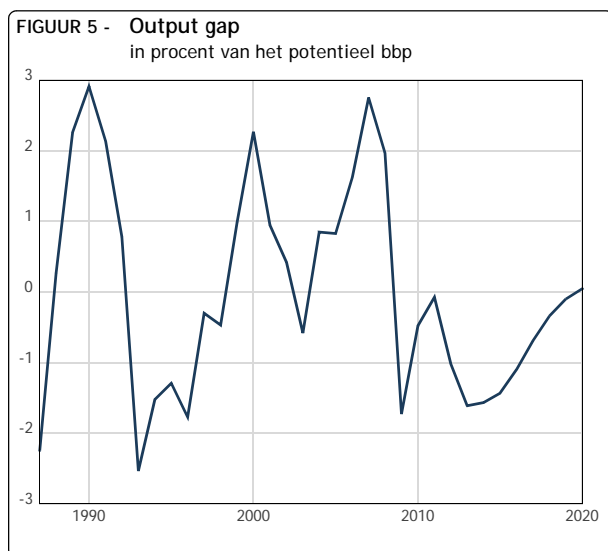
...terwijl de groei van de potentiële werkgelegenheid zou vertragen.

In een eerste fase werd de bijdrage van de potentiële werkgelegenheid niet getroffen door de schok van de financiële crisis. Die weerstand wordt verklaard door een sterke groei van de bevolking op arbeidsleeftijd¹ en een niet-inflatoire werkloosheidsgraad die sinds het begin van de jaren 2000 blijft dalen. Vanaf 2012 is het groeitempo van de bevolking op arbeidsleeftijd evenwel vertraagd en werd de bijdrage van de trendmatige activiteitsgraad zelfs licht negatief. Die verzwakking zou vanaf 2018 nog meer uitgesproken worden, waar-

1. Volgens de regels van de referentiemethode van de Europese Unie voor de berekening van het potentieel bbp wordt de bevolking op arbeidsleeftijd bepaald door de leeftijdscategorie 15-74 jaar. In het hoofdstuk 'De arbeidsmarkt' zijn de analyses over de determinanten van het aanbod gebaseerd op de leeftijdsklasse van 15-64 jaar, wat de conclusies zou kunnen beïnvloeden.

door de gemiddelde bijdrage van de werkgelegenheid tot de potentiële groei beduidend lager zou zijn dan in de periode 2009-2014.

De negatieve output gap zou pas vanaf 2016 aanzienlijk verkleinen.

Op basis van de output gap, gedefinieerd als het verschil tussen het effectief bbp en het potentieel bbp in procent van die laatste, bereikte de Belgische economie in 2007 haar laatste conjuncturele piek (de vorige dateert van het begin van het millennium). De crisis van 2009 veroorzaakte een negatief productieverval, dat evenwel minder groot is dan tijdens voorgaande recessies. Het herstel in 2010-2011 bracht het bbp naar een conjunctuurneutraal niveau, maar door de daaropvolgende stagnering dook de output gap opnieuw onder de grens van -1,5 % in 2013-2014. De output gap zou in 2015 slechts licht afnemen, maar vanaf 2016 geleidelijk gedicht worden dankzij een iets sterkere bbp-groei.

2.2.2. Evolutie van het bruto binnenlands product in volume

Na twee jaren van nauwelijks positieve groei, nam het Belgisch bbp in volume toe met 1 % in 2014. De uitvoergroei verstevigde onder impuls van de conjunctuurverbetering in de eurozone en de binnenlandse vraag hernam. De Belgische economische groei zou geleidelijk aantrekken tot 1,2 % in 2015 en tot 1,7 % in 2017, om daarna licht te vertragen (1,5 % in 2020). Die herneming tot 2017 is vooral toe te schrijven aan een hogere bijdrage van de binnenlandse vraag tot de economische groei, aangezien de bijdrage van de netto-uitvoer quasi stabiel blijft.

2.2.3. Uitvoer en invoer

Ruimschoots positieve bijdrage van de netto-uitvoer tot de economische groei, zowel in 2014 als in 2015.

In navolging van het groeiherstel in de eurozone (zie deel 1) trekt de groei van de potentiële uitvoermarkten van België, berekend op basis van de invoergroei van de belangrijkste handelspartners, aan tot 3,3 % in 2014 en tot 4,6 % in 2015. De groei van het Belgisch uitvoervolume zou daardoor hernemen tot 3,3 % in 2014 en tot 3,9 % in 2015. Dit jaar zou de Belgische uitvoer niet alleen ondersteund worden door de internationale conjunctuurherneming, maar ook door de aanzienlijke depreciatie van de euro tegenover de Amerikaanse dollar.

Gelijklopend met de herneming van de binnenlandse vraag en van de uitvoer trekt de volumegroei van de invoer aan tot 2,8 % in 2014 en tot 3,5 % in 2015. In beide jaren zou de volumegroei van de uitvoer hoger liggen dan de invoer, waardoor de netto-uitvoer een positieve bijdrage van telkens 0,4 procentpunt zou leveren aan de economische groei.

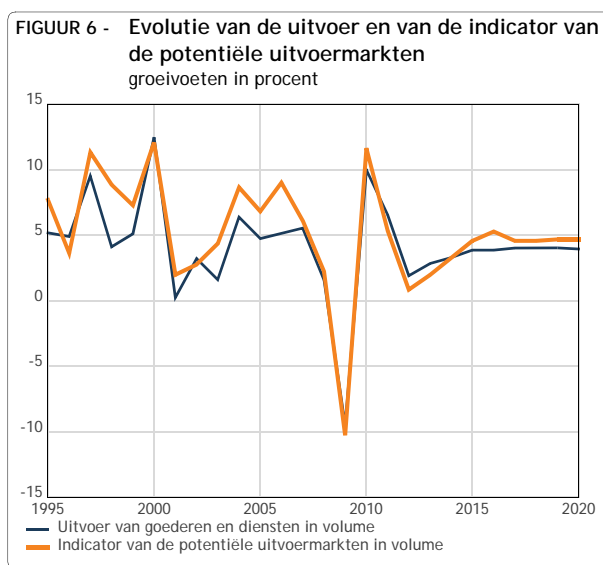
De ruilvoetwinst bleef beperkt in 2013 en 2014, maar zou in 2015 aanzienlijk hoger liggen (1,0 %), vooral als gevolg van de daling van de internationale olieprijs (en, in minder mate, van de andere grondstoffenprijzen). De combinatie van de ruilvoetwinst en een positieve bijdrage van het netto-uitvoervolume tot de bbp-groei vertaalt zich in een duidelijke verbetering van het saldo van de lopende verrichtingen met het buitenland.

Een verdere groeiversnelling van de potentiële uitvoermarkten in combinatie met een ruilvoetverslechtering in 2016.

In het kielzog van de economische groeiversnelling in de eurozone zou de groei van de potentiële uitvoermarkten voor België verder aantrekken in 2016 (5,3 %). De olieprijs zou stijgen zowel in dollar als in euro (+ 11 %), wat resulteert in een ruilvoetverslechtering.

Tegen die achtergrond zou de volumegroei van de Belgische uitvoer (3,9 %) identiek zijn aan die van 2015. In navolging van een sterkere binnenlandse vraag zou de invoergroei (3,7 %) verder aantrekken, maar de bijdrage van de netto-uitvoer tot de bbp-groei zou positief blijven (0,3 procentpunt). Dat positief volume-effect zou vrijwel gecompenseerd worden door de ruilvoetverslechtering, waardoor het saldo van de lopende verrichtingen met het buitenland – uitgedrukt in % van het bbp – zich in 2016 zou stabiliseren.

In de periode 2017-2020 is de groei van de invoer en de uitvoer gelijkaardig aan die van het recente verleden.

Tijdens de periode 2017-2020 zouden de relevante uitvoermarkten voor België opnieuw aanknopen met een groeitempo dat vergelijkbaar is met het gemiddelde van de periode 2000-2013 (4,7 % per jaar), maar minder sterk groeien dan in de periode voor de crisis (gemiddeld 6,0 % in de periode 2000-2008). De trendmatige groei van de buitenlandse afzetmarkten, de stabilisering van de euro/dollarkoers en de uurloonkosten die trager stijgen dan de uurproductiviteit (reële gemiddelde groei van resp. 0,5 % en 1,0 %), zouden leiden tot een volumegroei van de Belgische uitvoer van gemiddeld 4,0 % per jaar, wat iets sterker is dan de uitvoergroei tijdens de periode 2000-2013 (3,8 %). Het groeiverschil tussen de potentiële uitvoermarkten en de effectieve uitvoer zou blijven bestaan, waardoor de uitvoer marktaandeel verliest ten belope van 0,6 procentpunt per jaar op middellange termijn (zie figuur 6)¹.

Onder impuls van een groei van de finale vraag² die vergelijkbaar is met het gemiddelde van het recente verleden (2,6 % tegenover 2,4 % over de periode 2000-2013), zou de invoer een groeitempo (3,8 %) bereiken dat identiek is aan dat van de periode 2000-2013 en dat aansluit bij dat van de uitvoer. Niettemin zou de netto-uitvoer, uitgedrukt in volume, een positieve bijdrage leveren tot de economische groei (gemiddeld +0,3 procentpunt over de periode 2017-2020). De ruilvoet zou gemiddeld licht verslechteren over de periode 2017-2020 (-0,2 %). Het saldo van de lopende verrichtingen met het buitenland zou, uitgedrukt in % van het bbp, op middellange termijn zeer licht stijgen.

1. In het verleden vloeiden de structurele verliezen aan marktaandelen van België voort uit het verlies aan kostencompetitiviteit, maar ook uit een (ongunstige) specialisatie van ons land in producten met een zwakke groei. Voor meer details omtrent dit onderwerp, zie Bogaert, H. en Kegels, C., 'Concurrentievermogen van België - Uitdagingen en groeipistes', Planning Paper 112, Federaal Planbureau, november 2012.

2. Gedefinieerd als de som van de binnenlandse vraag en de uitvoer.

2.2.4. Consumptieve bestedingen van de particulieren¹

Na vier opeenvolgende jaren van terugval, tekent de koopkracht van de particulieren in 2014 en 2015 opnieuw een positieve groei op, met een herneming van de spaarquote als gevolg.

De koopkracht van de particulieren, gemeten op basis van hun reëel beschikbaar inkomen, viel gedurende vier opeenvolgende jaren terug, maar tekende in 2014 een positieve groei op (1,5 %) en zou ook in 2015 aantrekken (1,5 %).

Ondanks de bevriezing van de bruto-uurlonen vóór indexering in de privésector stijgt het door de gezinnen ontvangen totale looninkomen, in reële termen, met 0,6 % in 2014 en in 2015. Die toename wordt verklaard door verschillende elementen, zoals de toename van de werkgelegenheid en een indexering van de lonen voor de privésector die in 2014 de inflatie overtrof. Vorig jaar werd de indexering van de lonen immers nog gedeeltelijk beïnvloed door de (hogere) inflatie van het voorgaande jaar. Dit jaar zouden zowel de inflatie als de indexering van de lonen voor de privésector toenemen met 0,2 %. De indexering van de lonen in de openbare sector en van de sociale uitkeringen bedraagt zowel in 2014 als in 2015 nul en is dus lager dan de inflatie, die licht positief is. Aangezien de gezondheidsindex nauwelijks stijgt, zal de door de regering aangekondigde indexsprong vooral na 2015 een invloed hebben op het reëel beschikbaar inkomen.

Wat de overige componenten van het inkomen van de particulieren betreft, kunnen de volgende evoluties vermeld worden: enerzijds de sterke stijging van het door de gezinnen ontvangen netto-inkomen uit vermogen in reële termen in 2014, gevolgd door een terugval in 2015 en, anderzijds, een daling van het totaalbedrag aan belastingen op inkomen en vermogen in reële termen in 2014 (-0,2 %) en in 2015 (-0,7 %). In 2015 draagt de verhoging van de fiscaal aftrekbare forfaitaire beroepskosten in de berekening van de personenbelasting² bij tot die daling, net als de weerslag van de vertraging in het incohieringstempo voor het aanslagjaar 2014 en de daling van de ontvangsten uit de roerende voorheffing (als gevolg van de gedaalde rentevoeten).

Door die koopkrachtstijging hebben de particulieren hun consumptieve bestedingen met 1,0 % verhoogd in 2014 en zouden deze in 2015 verder toenemen met 1,3 %, wat minder sterk is dan de stijging van het reëel beschikbaar inkomen. Na vier opeenvolgende jaren van terugval (en een historisch dieptepunt van 13,5 % in 2013) hernam de spaarquote van de particulieren³ daardoor in 2014 (cf. figuur 7) en zou deze zich verder herstellen in 2015 (tot 14,0 %).

In 2016 en 2017 weegt de indexsprong op de koopkracht van de particulieren.

De koopkracht van de Belgische particulieren zou in 2016 nauwelijks toenemen (+0,4 %). Ondanks een positieve groei van de brutolonen vóór indexering (0,5 %), een versterkte groei van de werkgelegenheid en een nieuwe daling van het totaalbedrag aan belastingen op inkomen en vermogen in reële termen, zal de door de regering besliste indexsprong een grote weerslag hebben op de koopkracht van de particulieren. Die zal immers niet tot een aanpassing van de lonen (in de privésector en de overheidssector) en de sociale uitkeringen leiden.

Door de quasi-stagnering van het reëel beschikbaar inkomen, maar eveneens door een sterk Europees conjunctuurherstel en een daling van de Belgische werkloosheidsgraad zou de spaarquote van de particulieren opnieuw dalen, terwijl hun consumptieve bestedingen met 1,2 % zouden aantrekken.

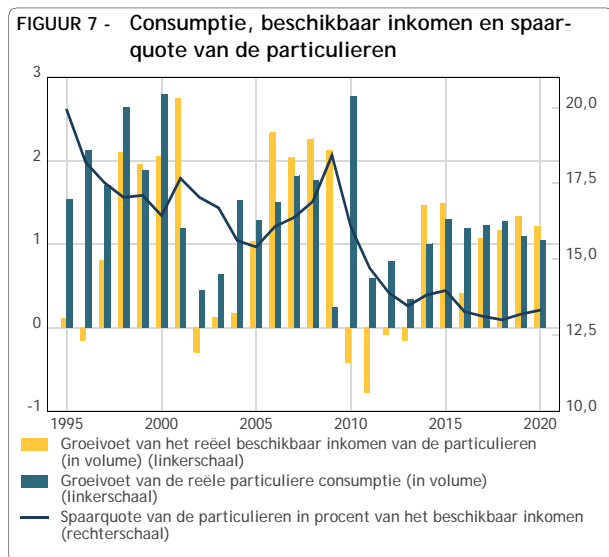
1. Huishoudens en izw's ten behoeve van de huishoudens.

2. Voor een bedrag van € 450 miljoen in 2015. In 2016 wordt nog eens € 450 miljoen toegevoegd.

3. Het sparen van de particulieren in procent van hun beschikbaar inkomen.

De indexering van de lonen (in de privésector en de overheidssector) en sociale uitkeringen zou in 2017 opnieuw positief worden, maar lager blijven dan de inflatie. Die daling (ten opzichte van 2016) van het verschil tussen inflatie en indexering zou in combinatie met een groeiversnelling van de werkgelegenheid zorgen voor een sterkere koopkrachttoename van de gezinnen in 2017 (1,1 %) dan in 2016. De consumptieve bestedingen van de particulieren zouden in hetzelfde tempo stijgen als in 2016 (1,2 %).

Een gelijklopende groei van de koopkracht en van de consumptieve bestedingen van de particulieren in de periode 2018-2020.

Door een relatief gunstig economisch klimaat zou de groei van het reëel beschikbaar inkomen van de gezinnen in de periode 2018-2020 gemiddeld op 1,2 % uitkomen. Dankzij een beduidend positieve groei van het brutoloon per uur vóór indexering (gemiddeld 1,2 % per jaar vanaf 2018), in combinatie met een stijging van de werkgelegenheid van gemiddeld 0,7 % per jaar, kan het totaalbedrag aan lonen¹ ontvangen door de gezinnen in reële termen stijgen met gemiddeld 1,6 % per jaar. De netto-inkomens uit vermogen van de gezinnen zouden een relatief bescheiden gemiddelde jaarlijkse groei laten optekenen (1,3 %). Tegelijkertijd zou het totaalbedrag aan belastingen op inkomen en vermogen reëel met gemiddeld 2,1 % per jaar stijgen en de door de gezinnen ontvangen sociale uitkeringen met 1,4 %.

In een context van relatief gematigde inflatie en van een daling van de werkloosheidsgraad, stemmen de particulieren hun consumptie (1,1 %) af op de evolutie van hun beschikbaar inkomen (1,2 %). Daardoor zou de particuliere spaarquote zich vrijwel stabiliseren (13,3 % in 2020).

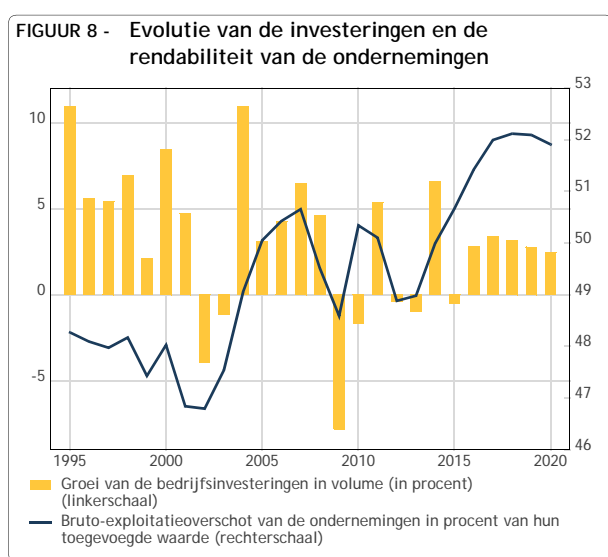
1. Zie hoofdstuk 3 'De arbeidsmarkt' voor een gedetailleerde bespreking van de evolutie van de lonen.

2.2.5. Bedrijfsinvesteringen¹

Met een jaarlijkse groei van ongeveer 3 % tijdens de projectieperiode, vormen de bedrijfsinvesteringen de meest dynamische component van de binnenlandse vraag.

De conjunctuurverbetering, met in haar kielzog gunstiger afzetperspectieven en een sterker ondernemersvertrouwen, de verdere daling van de langetermijnrente, de versoepeling van de kredietvoorwaarden² en de aanzienlijke verbetering van de rendabiliteit van de ondernemingen³ (o.m. door de bevrozing van de brutolonen vóór indexering) zorgden in 2014 voor een gunstig investeringsklimaat. Na twee opeenvolgende jaren van terugval steeg het volume van de bedrijfsinvesteringen aanzienlijk met 6,6 % in 2014. Ze zouden dit jaar echter met 0,5 % dalen, ondanks het behoud of de verbetering van de voor 2014 vermelde investeringsstimulansen (o.m. door een verdere verhoging van de bedrijfsrendabiliteit). De groeicijfers voor 2014 en 2015 worden evenwel beïnvloed door enkele belangrijke aankopen in het buitenland, die de invoer bijgevolg in dezelfde mate doen toenemen en dus geen invloed hebben op het bbp. Het gaat om de aankoop van zeeschepen in de loop van 2014 en in het eerste semester van 2015 en om de aankoop van een belangrijke licentie⁴ in 2014. Gezuiverd voor die transacties nemen de bedrijfsinvesteringen zowel in 2014 als in 2015 met bijna 3 % toe.

De herneming van de binnenlandse en buitenlandse activiteit zou zich in 2016 en 2017 bevestigen. Bovendien zou, ondanks de stijging van de energieprijzen in euro, de rendabiliteit verder blijven stijgen als gevolg van de indexsprong. Tegen die achtergrond zou de volumegroei van de bedrijfsinvesteringen uitkomen op 2,8 % in 2016 en op 3,4 % in 2017.

Op het einde van de projectieperiode (2018-2020) zou de gemiddelde jaarlijkse groei van de bedrijfsinvesteringen 2,8 %⁵ bedragen, wat iets hoger is dan het gemiddelde tijdens de periode 2000-2013 (2,3 %). Dat zou gebeuren in een context waarin de langetermijnrentes zich op een erg laag niveau handhaven en waarin de bedrijfsrendabiliteit stabiel blijft (zelfs licht daalt, cf. figuur 8). De groei van de reële uurproductiviteit zou gemiddeld namelijk 1,0 % per jaar bedragen en overeenstemmen met de ontwikkeling van de uurloonkosten vóór indexering. De ruilvoet zou licht verslechteren (gemiddeld -0,2 %).

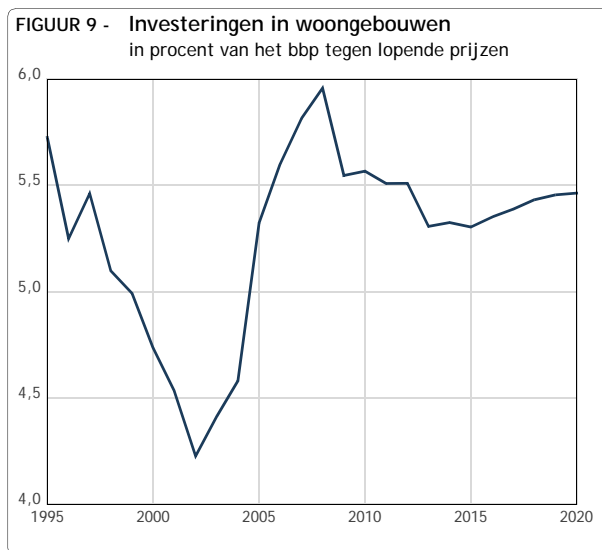
1. Bij 'ondernemingen' gaat het, tenzij anders vermeld, om alle bedrijfstakken behalve 'Openbaar bestuur en defensie; verplichte sociale verzekeringen', 'Onderwijs' en 'Particuliere huishoudens met werknemers'. Dit concept stemt overeen met onze definitie van 'marktbedrijfstakken'.
2. Dat blijkt uit de 'Bank Lending Survey', een trimestriële enquête bij kredietinstellingen omtrent o.m. de kredietvoorwaarden (andere dan de rente). In België wordt die enquête uitgevoerd door de NBB.
3. Gedefinieerd als het bruto-exploitatatieoverschot van de ondernemingen in procent van de bruto toegevoegde waarde van de ondernemingen, tegen lopende prijzen. Dat cijfer werd niet gecorrigeerd voor het inkomen van de zelfstandigen.
4. In tegenstelling tot het oude systeem van de nationale rekeningen (ESR 95), waar zo'n aankoop beschouwd werd als intermediair verbruik, wordt dat in het nieuwe systeem (ESR 2010) beschouwd als een investering in onderzoek en ontwikkeling.
5. Die gemiddelde groei is evenwel het resultaat van een groeitempo dat vertraagt van 3,2 % in 2018 tot 2,5 % in 2020.

2.2.6. Investerings in woongebouwen

Heropleving van de woningbouw tijdens de projectieperiode.

De woningbouwinvesteringen van de gezinnen zouden een bescheiden volumegroei laten optekenen in 2014 (0,8 %) en 2015 (1,0 %), dit na twee jaren van terugval (-0,5 % in 2012 en -3,5 % in 2013) waarin het somber economisch klimaat, de strengere toekenningsvoorwaarden voor hypothecaire kredieten en de (lichte) koopkrachtdaling¹ de kandidaat-bouwers terughoudend maakten om hun bouwplannen te concretiseren. De iets gunstigere conjunctuur en de toename van de koopkracht hebben een positieve invloed op de woningbouw. Bovendien is de hypothecaire rente historisch laag. Anderzijds werden de voorwaarden voor het verkrijgen van een hypothecaire lening nog strenger in het vierde kwartaal van 2014².

Tijdens de periode 2016-2020 zou de volumegroei van de woningbouwinvesteringen verder aantrekken tot gemiddeld 1,6 %, als gevolg van de aantrekkende koopkracht (behalve in 2016, het jaar van de indexsprong) en een verbetering van het consumentenvertrouwen. De werkloosheidsgraad, die belangrijk is voor het vertrouwen van de gezinnen, zou gestaag dalen gedurende de projectieperiode. Bovendien stijgen de financieringskosten nauwelijks (door de zeer geleidelijke stijging van de langetermijnrente) en blijven ze dus historisch laag. De groei van de woningbouw in de projectieperiode is sterker dan die uit het recente verleden (gemiddeld 0,8 % tijdens de periode 2000-2013). De groei komt wel in de buurt van dat periodegemiddelde als het jaar 2009 niet wordt meegerekend (1,5 %).

Het nominaal aandeel van de woningbouwinvesteringen in het bbp zou licht toenemen. Het zou 5,5 % bedragen in 2020 t.o.v. 5,3 % in 2014 (zie figuur 9).

1. De groei van de investeringen in woongebouwen over de periode 2012-2013 kon ook negatief beïnvloed geweest zijn door een anticipatie-effect voor bepaalde vastgoedprojecten om te kunnen genieten van het verlaagde btw-tarief op nieuwbouw dat tijdelijk werd ingevoerd door het Relanceplan in 2009-2010.
2. Bron: Bank Lending Survey (NBB).

2.2.7. Overheidsinvesteringen

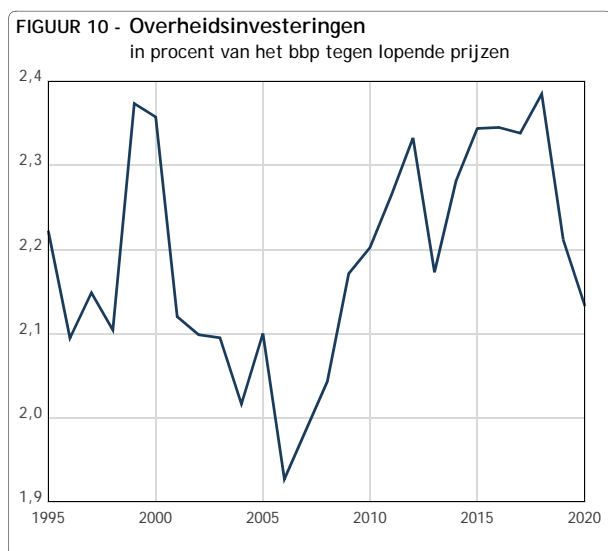
In het begin van de projectieperiode zouden de overheidsinvesteringen vooral geschaagd worden door de investeringsgroei van de gemeenschappen en de gewesten; op middellange termijn door die van de lagere overheid met het oog op de gemeenteraadsverkiezingen van 2018.

Volgens de meest recente gedetailleerde nationale rekeningen, die gepubliceerd werden in oktober 2014, opgesteld werden in het ESR 2010 en rekening houden met een herziening van de perimeter van de overheidssector, ziet de structuur van de overheidsinvesteringen uitgedrukt in lopende prijzen er als volgt uit (gemiddelden tijdens de periode 2010-2012): 54 % door de gemeenschappen en de gewesten, 35 % door de lagere overheid, 10 % door de federale overheid en 1 % door de sociale zekerheid^{1,2}.

De investeringen van de gemeenschappen en de gewesten kennen een sterke groei in 2014 en 2015, vooral als gevolg van de publiek-private samenwerking (PPS) 'Scholen van Morgen'. Nadien zou hun groei beduidend geringer zijn, zelfs negatief voor bepaalde jaren (gemiddelde jaarlijkse groei voor de periode 2016-2020 van -0,2 % in nominale termen en -1,5 % in volume), wat het restrictieve begrotingsbeleid weerspiegelt.

De investeringen van de lagere overheid verlopen volgens een electorale investeringscyclus. In het verleden werd immers vastgesteld dat de lagere overheid haar investeringen doorgaans opdrijft in de aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen en ze nadien terugschroeft. De investeringsgroei zou dus aanzienlijk versnellen in 2017 en 2018 in de aanloop naar de verkiezingen van 2018, en nadien terugvallen in 2019 en 2020 (postelectorale jaren). Over de volledige periode 2015-2020 zou de gemiddelde jaarlijkse groei van de investeringen van de lagere overheid 3,7 % bedragen in nominale termen en 2,7 % in volume.

Over de gehele projectieperiode (2015-2020) zouden de totale overheidsinvesteringen gemiddeld met 1,6 % per jaar toenemen in nominale termen en met 0,5 % in volume, wat een beperktere groei impliceert dan tijdens de periode 2000-2013 (resp. 3,0 % en 1,1 %).

Tijdens de periode 2011-2013 bereikte het Belgisch nominaal aandeel van de overheidsinvesteringen in het bbp gemiddeld 2,3 %, of 0,7 procentpunt minder dan in de eurozone tijdens dezelfde periode. Tijdens de projectieperiode zou de Belgische quote zich stabiliseren op 2,3 % van het bbp van 2015 tot 2017 en toenemen tot 2,4 % in 2018 alvorens te dalen tot 2,1 % in 2020 (zie figuur 10).

1. Vooral als gevolg van de kapitalisatie van de uitgaven voor onderzoek en ontwikkeling, een methodologische herziening die samenhangt met de overgang naar het ESR 2010, werd die verdeling grondig herzien t.o.v. de gedetailleerde nationale rekeningen van september 2013 waarin het aandeel van de gemeenschappen en de gewesten, gemiddeld over de periode 2010-2012, lager was (42 %) en dat van de lagere overheid hoger (47 %).
2. Merk ook op dat deze Vooruitzichten voor het jaar 2014 rekening houden met de overheidsrekeningen die op 17 april 2015 gepubliceerd werden door het INR (publicatie op NBB.Stat van de tabellen die worden opgesteld voor de notificatie van het overheidstekort en de overheidsschuld aan de Europese Commissie in het kader van de procedure bij buitensporige tekorten). Voor de vroegere jaren zijn onze Vooruitzichten echter coherent met de gedetailleerde nationale rekeningen die gepubliceerd werden in oktober 2014 (INR, Nationale Rekeningen 2013 Deel 2 - Gedetailleerde rekeningen en tabellen, oktober 2014). Daardoor kan er een breuk ontstaan tussen de niveaus van 2013 en die van 2014.

2.2.8. Overheidsconsumptie

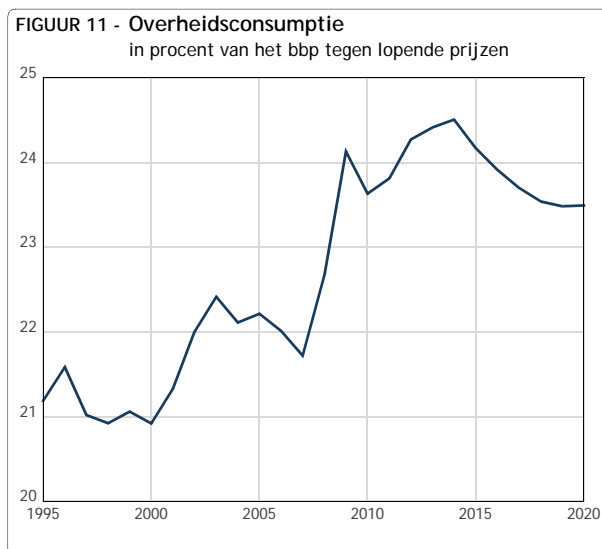
Historisch zwakke groei van de overheidsconsumptie tijdens de projectieperiode.

Over de projectieperiode (2015-2020) en rekening houdend met de beslissingen die gekend waren bij het afsluiten van deze vooruitzichten, zou de groei van de overheidsconsumptie uitgedrukt in volume historisch laag zijn en gemiddeld slechts 0,7 % per jaar bedragen. In de periode 2000-2013 was dat nog 1,6 %. Die groei-vertraging tijdens de projectieperiode is het gevolg van de talrijke geplande besparingsmaatregelen op alle beleidsniveaus.

Wanneer we de belangrijkste componenten van de overheidsconsumptie bekijken, stellen we vast dat de groei van de overheidsconsumptie vrijwel uitsluitend gedragen zou worden door de overheidsuitgaven voor gezondheidszorg¹, die in 2012 33 % van de totale overheidsconsumptie vormden. Het volume van de overheidsuitgaven voor gezondheidszorg zou jaarlijks met gemiddeld 2,5 % stijgen tijdens de projectieperiode, of een groeiritme dat lichtjes hoger is dan dat tijdens de periode 2000-2013 (2,1 %).

De loonmassa van de overheidssector² uitgedrukt in volume, die in 2012 nog de helft van de totale overheidsconsumptie vertegenwoordigde, zou stagneren tijdens de projectieperiode (groei van gemiddeld -0,2 % per jaar), terwijl ze nog beduidend toenam (1,4 %) tijdens de periode 2000-2013. Die duidelijke vertraging wordt verklaard door de groei van de overheidstewerkstelling, die negatief zou zijn tijdens de projectieperiode (gemiddeld -0,4 % per jaar; zie hoofdstuk 3), terwijl die nog 1,0 % per jaar bedroeg tijdens de periode 2000-2013.

Het volume van de netto-aankoop van goederen en diensten, dat reeds systematisch afnam sinds 2010, zou verder krimpen tijdens de periode 2015-2020 (gemiddeld -1,4 % per jaar tegenover +0,8 % tijdens de periode 2000-2013).

Tijdens de periode 2011-2013 bereikte het Belgisch nominaal aandeel van de overheidsconsumptie in het bbp gemiddeld 24,2 %, of 3,2 procentpunt meer dan het gemiddeld aandeel in de eurozone. Dat Belgisch aandeel zou in de projectie dalen van 24,5 % in 2014 naar 23,5 % in 2020. De verschillende componenten van de overheidsconsumptie worden geanalyseerd in hoofdstuk 4.

1. Het gaat meer bepaald om de sociale uitkeringen in natura, die vooral bestaan uit gezondheidszorguitgaven.
2. De term 'loonmassa' dient hier in ruime zin te worden begrepen (met inbegrip van de fictieve bijdragen die vooral de ambtenarenpensioenen bevatten).

2.2.9. Bruto toegevoegde waarden per bedrijfstak

De overgang naar het ESR 2010 en andere herzieningen (die niet gelinkt zijn aan het ESR 2010)¹ hebben (het niveau en/of de groei van) de historische reeksen voor de toegevoegde waarde in bepaalde bedrijfstakken aanzienlijk beïnvloed.

Tijdens de periode 2009-2014 lieten de bedrijfstakken 'gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening', 'krediet en verzekeringen' en 'bouwnijverheid' de sterkste groei van de toegevoegde waarde in volume optekenen.

Over de afgelopen vijf jaar (2009-2014, cf. tabel 4), waarin de conjunctuur zacht uitgedrukt ongunstig kan worden genoemd, nam het volume van de Belgische toegevoegde waarde gemiddeld met slechts 0,5 % per jaar toe. Die groeivoet verhult echter grote verschillen tussen de bedrijfstakken onderling. Drie bedrijfstakken in het bijzonder konden zich handhaven met een groei die aanzienlijk hoger lag dan de gemiddelde groei: 'gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening' (1,9 %), waarvan de activiteit niet afhankelijk is van de conjunctuur, 'krediet en verzekeringen' (1,8 %) en de 'bouwnijverheid' (1,7 %), waarin het jaar 2011 (7,9 %) weliswaar zwaar doorweegt in het gemiddelde. De bedrijfstak 'dienstencheques', die pas sinds 2003 bestaat, zette zijn stijging verder.

Bovendien kan de groei (gemiddeld 1 % per jaar) van de volgende bedrijfstakken, gezien de moeilijke context, als behoorlijk worden bestempeld: de 'verbruiksgoederen', de 'overige marktdiensten', de 'niet-verhandelbare diensten' en 'energie'. De toegevoegde waarde in volume van die laatste bedrijfstak vertoonde evenwel zeer grote jaarlijkse schommelingen (bijvoorbeeld: +11,3 % in 2010; -8,5 % in 2012).

De andere bedrijfstakken ('landbouw', 'intermediaire goederen', 'uitrustingsgoederen', 'vervoer en communicatie', 'handel en horeca') lieten gemiddeld een daling van de toegevoegde waarde in volume optekenen. Die daling was het meest uitgesproken voor de twee bedrijfstakken die het meest aan internationale concurrentie zijn blootgesteld, namelijk de 'uitrustingsgoederen' en de 'intermediaire goederen'. Het is ook niet verwonderlijk dat 'vervoer en communicatie' zich in de groep van de slechter presterende bedrijfstakken bevindt, aangezien een deel van de activiteit van die bedrijfstak in grote mate afhankelijk is van de algemene economische activiteit. De aanzienlijke terugval van de bedrijfstak 'handel en horeca', ten slotte, gaat gepaard met een vertraging van de groei van de consumptieve bestedingen van de particulieren.

Tijdens de periode 2015-2020 stijgt het aandeel van de marktdiensten in de totale toegevoegde waarde en daalt het aandeel niet-verhandelbare diensten en de verwerkende nijverheid.

Tijdens de periode 2015-2020 zou de groei van de totale toegevoegde waarde aantrekken (gemiddeld 1,5 % per jaar). Hetzelfde geldt ook, gemiddeld genomen, voor iedere bedrijfstak afzonderlijk, op drie uitzonderingen na: de 'bouwnijverheid', de 'dienstencheques' (uitdovende groei van die sector, cf. hoofdstuk 3) en de 'niet-verhandelbare diensten' (als gevolg van de bezuinigingsmaatregelen). De takken die gemiddeld het sterkst groeien tijdens de projectieperiode zijn 'gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening', 'krediet en verzekeringen', 'landbouw' en de 'overige marktdiensten'. Gezien het groot gewicht van de 'overige marktdiensten' in de totale economie, zouden zij gemiddeld ongeveer 0,5 procentpunt tot de groei van 1,5 % bijdragen. Deze bedrijfstak had tijdens de periode 1995-2014 reeds 0,6 procentpunt tot de gemiddelde jaarlijkse groei van 1,8 % bijgedragen.

1. De herzieningen die zijn opgelegd in het kader van de overgang naar het ESR 2010 en de herzieningen die niet gelinkt zijn aan het ESR 2010 worden uiteengezet in het document "Nationale rekeningen ESR 2010 - Het nieuwe referentiekader voor de nationale rekeningen", Instituut voor de Nationale Rekeningen, september 2014.

De evolutie van de toegevoegde waarde in volume beïnvloedt uiteraard, samen met de prijsstijging van de toegevoegde waarde van elke bedrijfstak, de structuur van de Belgische economie. De projectieperiode wordt gekenmerkt door een verdere stijging van het economisch gewicht van de marktdiensten (cf. tabel 4). Het aandeel van de marktdiensten zou in 2020 63,5 % bedragen in nominale termen, tegenover 61,6 % in 2013. Ondanks het herstel van de buitenlandse vraag op middellange termijn, zou het gewicht van de verwerkende nijverheid blijven dalen tijdens de projectieperiode, van 13,9 % van de totale toegevoegde waarde in nominale termen in 2013 tot 12,6 % in 2020. Ook het aandeel van de niet-verhandelbare diensten in de totale toegevoegde waarde zou dalen op middellange termijn. Die terugval zou zich vertalen in een daling van het aandeel in de totale toegevoegde waarde van 0,9 procentpunt tussen 2013 en 2020.

In hoofdstuk 3 wordt de evolutie van de werkgelegenheid per bedrijfstak toegelicht.

TABEL 4 - Structuur en groei van de bruto toegevoegde waarde tegen basisprijzen
in procent

	Structuur in lopende prijzen				Jaarlijkse gemiddelde groeivoet (in volume)		
	1995	2005	2013	2020	1995- 2008	2009- 2014	2015- 2020
Landbouw	1,4	0,9	0,8	0,9	1,9	-0,2	2,1
Energie	3,6	3,2	3,1	3,2	2,7	0,7	1,3
Verwerkende nijverheid	20,2	17,1	13,9	12,6	2,5	-0,9	1,3
- Intermediaire goederen	9,4	8,6	6,7	6,3	3,2	-1,1	1,1
- Uitrustingsgoederen	4,8	3,6	3,1	2,8	2,0	-3,1	1,4
- Verbruiksgoederen	6,0	4,8	4,0	3,5	1,9	1,2	1,6
Bouw	5,3	4,9	5,6	5,6	2,8	1,7	1,2
Marktdiensten	55,6	59,9	61,6	63,5	2,4	0,6	1,9
- Vervoer en communicatie	7,9	8,0	7,1	6,6	2,1	-0,5	1,7
. Vervoer over land	2,7	2,1	1,9	1,7	-0,2	-1,2	2,2
. Vervoer over water en luchtvaart	0,5	0,5	0,2	0,1	8,8	-6,0	2,5
. Vervoersondersteunende activiteiten en communicatie	4,7	5,5	5,0	4,8	2,7	0,1	1,6
- Handel en horeca	13,6	15,2	14,4	15,1	1,2	-0,7	1,6
- Krediet en verzekeringen	6,1	5,6	6,0	5,4	2,9	1,8	2,2
- Gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening (exclusief dienstencheques)	6,0	6,5	7,7	8,1	2,0	1,9	2,3
- Overige marktdiensten (exclusief dienstencheques)	21,9	24,5	26,1	28,1	3,2	0,9	1,9
- Dienstencheques	0,0	0,0	0,3	0,2	-	9,3	0,5
Niet-verhandelbare diensten	13,9	14,0	15,1	14,2	1,2	1,0	0,3
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	2,3	0,5	1,5

2.3. Prijzen en kosten

Terwijl de inflatie nog 2,8 % bedroeg in 2012, daalde ze aanzienlijk in 2013 (1,1 %) en bedroeg ze nog amper 0,3 % in 2014. In 2015 zou de inflatie slechts 0,2 % bedragen. De groei van het nationaal indexcijfer van de consumptieprijzen zou vervolgens geleidelijk aantrekken tussen 2016 en 2020 om uit te komen op 1,6 % op het einde van de periode.

Inflatie koelt sterk af in 2014...

De Belgische inflatie, gemeten op basis van het nationaal indexcijfer van de consumptieprijzen (NICP), bedroeg amper 0,3 % in 2014 tegenover 2,8 % in 2012 en 1,1 % in 2013. Die daling gedurende drie opeenvolgende jaren hangt grotendeels samen met de evolutie van de energieprijzen.

Terwijl in 2012 gemiddeld 111,7 dollar en in 2013 108,7 dollar neergeteld werd voor een vat Brentolie, was dat in december 2014 nog slechts 62 dollar. De daling van de olieprijs had uiteraard gevolgen voor de prijs van de olieproducten in 2014: stookolie daalde met meer dan 6 % en de motorbrandstoffen met bijna 4 %. Gas en elektriciteit werden ook goedkoper (in het geval van elektriciteit voornamelijk door een daling van de btw-voet in april 2014).

De onderliggende inflatie¹ droeg de laatste jaren eveneens bij tot de daling van de inflatie. De vertraging van de onderliggende inflatie kan deels verklaard worden door de groeivertraging van de loonkosten per eenheid product, maar is ook het gevolg van een methodologische wijziging bij het berekenen van het NICP (het in rekening brengen van de kortingen tijdens de koopjes in januari en juli sinds 2013).

...en zou slechts 0,2 % bedragen in 2015.

De verdere vertraging van de inflatie die in 2015 verwacht wordt (0,2 %), is het gevolg van een verdere afname van de onderliggende inflatie en een meer uitgesproken daling van de prijzen van energieproducten, terwijl de toename van de prijzen van de andere componenten licht zou versnellen.

De prijs van een vat ruwe olie is tussen juli 2014 en januari 2015 spectaculair gedaald (en dook zelfs onder 50 dollar in januari). Sindsdien is de prijs van een vat ruwe olie lichtjes toegenomen, maar voor 2015 wordt uitgegaan van een gemiddelde prijs van 58 dollar, een daling van 42 % ten opzichte van 2014. Door de depreciatie van de euro ten opzichte van de dollar is de daling in euro minder uitgesproken, maar nog steeds aanzienlijk (de prijs van een vat ruwe olie zou dalen van 74,5 euro in 2014 tot 52,3 euro in 2015, een daling van 30 %).

Door die sterke terugval zou de negatieve bijdrage van de olieproducten tot de inflatie groter zijn dan in 2014 en zou die van alle energieproducten eveneens sterker zijn (ondanks hogere distributietarieven voor elektriciteit).

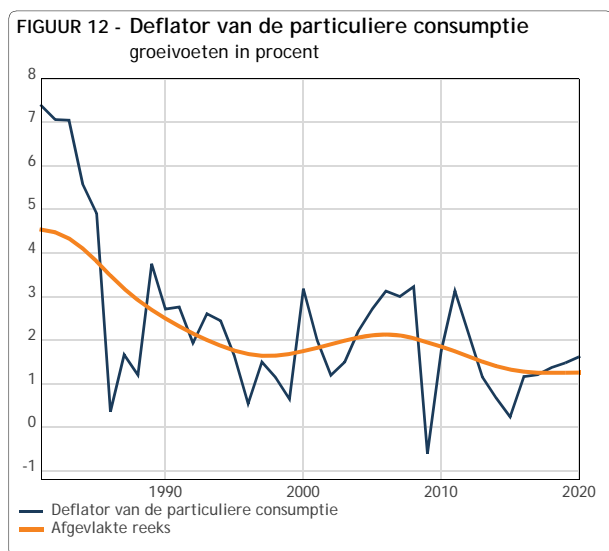
De bijdrage van de 'andere componenten' tot de inflatie zou in 2015 groter zijn dan in 2014 als gevolg van een toename van de prijzen van verse groenten en fruit². Bovendien zou de bijdrage van tabak tot de inflatie dit jaar even groot zijn dan vorig jaar omdat de accijnzen in beide jaren werden verhoogd.

De totale inflatie (NICP) zou in 2015 op gemiddeld 0,2 % uitkomen, terwijl de gezondheidsindex (die minder sterk beïnvloed wordt door het verloop van de olieprijs) met 0,5 % zou toenemen. De inflatie zou vervol-

-
1. De onderliggende inflatie wordt berekend door het NICP te zuiveren voor de impact van prijsveranderingen van administratieve aard en voor het prijsverloop van traditioneel sterk volatiele componenten (energieproducten, tabak, alcohol, voedingsmiddelen).
 2. Die bereikten zeer lage niveaus tijdens de zomer van 2014 door de combinatie van een goede oogst en het Russisch invoerverbod op landbouw- en voedingsproducten. De categorie verse voeding leverde bijgevolg een negatieve bijdrage tot de inflatie van 2014. De prijs van verse groenten en fruit zou dit jaar enigszins toenemen en zo een positieve bijdrage leveren tot de inflatie.

gens aanzienlijk aantrekken, doordat de energieprijzen opnieuw stijgen en de onderliggende inflatie geleidelijk versnelt.

Geleidelijke versnelling van de inflatie tussen 2016 en 2020...

Op middellange termijn zou de groei van het NICP (net zoals die van de deflator van de particuliere consumptie) versnellen en aan het einde van de periode op 1,6 % uitkomen, wat verenigbaar is met de door de ECB gedefinieerde doelstelling van prijsstabiliteit. Gecorrigeerd voor het prijsverloop van volatiele componenten, zou de inflatie op middellange termijn ook toenemen in lijn met het verloop van de binnenlandse kosten. Net als de totale inflatie, zou de onderliggende inflatie gemiddeld 1,4 % bedragen tussen 2017 en 2020.

...door een stijgende bijdrage van de binnenlandse en ingevoerde kosten.

De versnelling van de binnenlandse inflatie vindt plaats tegen de achtergrond van een geleidelijke toename van de binnenlandse kosten, maar de toename van de ingevoerde inflatie zou duidelijk het sterkst bijdragen tot een snellere stijging van de binnenlandse prijzen.

Het verloop van de binnenlandse kosten zou een eerste factor zijn achter de inflatieversnelling. De groeiversnelling van de binnenlandse kosten zou het gevolg zijn van het verloop van de loonkosten na 2017 (zie hieromtrent hoofdstuk 3).

Wat de invoerprijzen betreft, gaat de projectie uit van een geleidelijke prijsontwikkeling (zonder een exogene schok op de buitenlandse prijzen), maar houdt zij wel rekening met een stijging van de olieprijs (en van de andere primaire energievormen). De olieprijs zou over de periode 2016-2020 met gemiddeld meer dan 4 % per jaar in reële termen toenemen. De prijzen van aardgas en vaste brandstoffen zouden eveneens geleidelijk toenemen. In die omstandigheden zou de bijdrage van de ingevoerde inflatie tot de evolutie van de binnenlandse prijzen, na een sterk negatieve bijdrage in 2014 en 2015, opnieuw positief worden vanaf 2016 en uitkomen op 1 procentpunt aan het einde van de periode (zie onderstaande tabel).

TABEL 5 - Bijdrage tot de groei van de deflator van de finale vraag
in procentpunt

	1997-2002	2003-2008	2009-2013	2014-2015	2016-2017	2018-2020
Binnenlandse kosten	0,9	1,3	1,0	0,5	0,5	0,7
Invoerprijzen	0,6	1,1	0,5	-0,5	0,8	1,0